

MIOARA ȘIPOȘ

PRIMII PAȘI ÎN ISTORIA MUZICII UNIVERSALE

-AUXILIAR DIDACTIC-

PRIMII PAȘI ÎN ISTORIA MUZICII UNIVERSALE

1. CULTURA MUZICALĂ EUROPEANĂ ÎN EVUL MEDIU – trăsături generale:

A durat 10 secole (sec.V–sec.XIV): căderea Imperiului roman (476), marea schismă (1054), descoperirea Americii (1492), muzica s-a dezvoltat în paralel: religios și laic.

- MUZICA BIZANTINĂ: - ”podoaba liturghiei bizantine”. Împăratul Constantin cel Mare a legalizat creștinismul (313), Constantinopol - capitala Imperiului Roman de Răsărit.

Trăsături: monodică, vocală, melismatică, modală, intonație netemperată;

- notația bizantină a evoluat de la ecfonetică la neumatică (sec. XI). Roman Melodul și Ioan Damaschinul au desăvârșit formele de tropar, condac, canon și teoria celor 8 glasuri (ehuri) Octoih: 4 moduri autentice și 4 plagale.

Liturghia bizantină cuprinde cântări religioase. În țara noastră au existat școli de cântare psaltică, în mănăstirile: Cozia, Putna, Neamț, Suceava, Târgoviște, București, Curtea de Argeș (au lăsat manuscrise Filotei Monahul, Eustație Protopsaltul).

- MUZICA GREGORIANĂ - în spațiul Imperiului Roman de Apus, episcopul Ambrozie din Milan (sec.IV) sistematizează muzica bisericească într-o culegere de cântări (4 moduri);
- în sec.VI, Papa Grigore cel Mare realizează reforma muzicii de cult apuseane, adăugând încă 4 moduri și 2 culegeri: Antifonarul și Sacramentarul.

Cântul gregorian (cantus planus) este monodic, modal, vocal (a capella), nonmetric, ritm liber (supus prozodiei), ambitus restrâns, text latin, notație neumatică (sec.VIII), iar în sec. XI Guido d'Arezzo prefigurează portativul.

Nașterea polifoniei (sec.IX): Organum primitiv: 2 voci paralele (la interval de 4-ta); Organum liber (sec.XI): apare și mișcarea oblică sau contrară; Organum melismatic (cantus gemellus-Anglia) cu 3-țe și 6-te paralele; (faux bourdon - Franța).

Muzica laică: preia caracteristici ale muzicii religioase vocale, vocal-instrumentale sau instrumentale, metrică, ritm silabic, fraze și structuri bine definite, utilizează moduri bisericești, texte în diferite limbi, tematică variată (cântece de dragoste).

- ARS ANTIQUA (sec.XII-XIII): se dezvoltă teoria muzicală (apar metrica și modurile ritmice);
- lucrările polifonice ajung la 3 și 4 voci: organum triplum și organum quadruplum.
- cantus firmus stă la baza creațiilor polifonice.
- în cadrul Școlii de la Notre Dame apar primii compozitori profesioniști: Magister Leoninus și Perotinus Magnus, au creat cantus firmus-ul în locul celui gregorian, în forma de conductus.
- apare Motetul - compoziție polifonică în care tenorul intonează un cânt gregorian modificat

după tiparele modurilor ritmice, deasupra cărora sunt adăugate alte 2 voci (superius și triplum).

➤ **ARS NOVA** (sec. XIV): apare în Franța marcând totalitatea înnoirilor limbajului muzical, opuse principiilor din *Ars Antiqua*. Denumirea provine de la tratatul lui Philippe de Vitry (1322-1323).

- polifonia pătrunde în muzica laică;
- perfecționarea notației în sistemul divizionar;
- cantus firmus-ul gregorian este folosit rar;
- vocea superioară: din ce în ce mai importantă;
- 3-le și 6-le armonice: considerate consonante.

• **forme muzicale religioase:**

Missa: principala slujbă religioasă a Bisericii catolice; conține 5 părți: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus-Benedictus și Agnus Dei;

Motetul - preluat din *Ars antiqua*.

• **forme muzicale laice:**

Lais-ul (cântec de lume), Virelais-ul (specific trubadurilor), Balada (strofe de câte 4 versuri, pe 3 voci), Rondoul polifonic (specific trubadurilor; alternanță *strofă-refren*),

Madrigalul: în sec. XIV - formă poetică fixă (3 strofe de câte 3 versuri cu tematică *idilică, pastorală*, sau *satirică*, polifonie la 2 voci;

Caccia (ital. = *vânătoare*): folosește principiul canonului, bazat pe imitația dintre cele 3 voci);

Balatta (ital. = *a dansa*).

Reprezentanți:

Guillaume de Machault / Philippe de Vitry (Fr.), Francesco Landini, Jacopo da Bologna, Giovanni da Cascia (Italia); John Dunstable (Anglia).

2. MUZICA ÎN PERIOADA RENĂȘTERII -sec.XV-XVI

Dezvoltarea limbajelor și a formelor polifonice. Înflorirea muzicii polifonice laice.

Premise ale diversificării stilistice; madrigalul italian, chansonul francez și liedul german. Muzica instrumentală.

Renășterea – **Epoca luminii** (sec.XV-XVI), marchează trecerea de la *Evul mediu* la *Epoca modernă*, epoca de aur a *polifoniei vocale*; se redescoperă valorile artei antice grecești, apar primele notații tipărite.

- **Melodica:** modală, diatonică, cu text, caracter dansant
- **Ritmica:** simplă, simetrică (influența ritmicii populare)
- **Notația:** „muzica mensurabilis” = muzica măsurată (măsurarea duratei și înălțimii fiecărei note)
- **Dinamica:** simplă, constantă (semnificația textului).
- **Armonia:** subordonată polifoniei și melodicii, are caracter modal diatonic, cu reguli stricte de folosire a consonanțelor imperfecte și a disonanțelor (atât pe orizontală, cât și pe verticală. Spațiul acustic al catedralei și gândirea „verticală” au încurajat muzicienii către noi experimente acustice: „Cori spezzati ” = coruri despărțite” ca dispunere în spațiu (stereofonie) a vocilor.

Genurile muzicale:

a) **vocale:** - religioase: missa, motetul

- **laice:** madrigalul (3-16 voci), chansonul;

b) **muzical-dramatice:** madrigalul dramatic, coralul protestant (monopartit).

Missa: principala slujbă creștină a zilei în biserica apuseană, lucrare polifonică pentru cor și soliști, scrisă pe textul liturghiei și conține 5 părți: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus-Benedictus și Agnus Dei.

Motetul: gen polifonic imitativ religios, vocal sau vocal-instrumental (cu orgă). Motetul poate fi considerat un madrigal cu text și caracter religios, nu neapărat liturgic), pe 2 – 16 voci. Motetul a generat apariția genurilor muzicale noi: ricercarul, oratoriul.

Madrigalul: gen polifonic, vocal a capella, de formă strofică cu text și caracter laic, cu influențe din muzica populară. Genul evoluează către tipuri complexe, culminând cu madrigalul dramatic, considerat una din sursele operei. În madrigal se întâlnesc religiosul cu laicul, muzica populară cu cea cultă (elaborată) și apar 2 direcții interpretative: virtuozitatea și expresivitatea.

Reprezentanți:

Scoala franco-flamandă(sec.XV): Guillaume Dufay, Jakob Obrecht, Johannes Okeghem, Josquin des Pres.

Italia (sec.XVI): Adrian Willaert, Luca Marenzio, Gesualdo di Venosa, Orlando di Lasso și Giovanni Pierluigi da Palestrina- maestru al contrapunctului renascentist (104 misse, 373 motete, 49 madrigale sacre și 94 laice, 35 de magnificate).

Franța: Clement Janequin, Claude le Jeune.

Germania: Hans Leo Hassler, Orlando di Lasso (peste 2000 de lucrări).

Anglia: Thomas Morley, John Dowland.

Muzica instrumentală: preferințele compozitorilor au avut în vedere mai ales muzica vocală. Datorită stadiului de evoluție a construcției și tehnicii de interpretare instrumentală, acestea aveau posibilități de exprimare inferioare vocilor.

Genuri muzicale instrumentale: (de dans sau pentru orgă): sonata, capriciul, toccata, preludiul, ricercarul, canzona, pavana, gagliarda, allemanda, couranta;

Concluzie: Renașterea muzicală europeană a fost perioada de conturare și profesionalizare a artiștilor pe tărâm estetic, componistic și interpretativ, contribuind la definirea parametrilor limbajului sonor.

3. CULTURA MUZICALĂ EUROPEANĂ -SEC.XVII

Preclasicismul muzical. Melodia acompaniată. Apariția noilor genuri vocale și vocal-instrumentale: opera, oratoriul, cantata. Muzica instrumentală: suita, sonata, concertul, forme promovate de compozitorii italieni, francezi, germani, spanioli, englezi. Reprezentanți de frunte ai barocului muzical: A. Corelli, A. Vivaldi, D. Scarlatti, A.Scarlatti, J.Ph.Rameau, J.S.Bach, G.Fr.Handel.

Construcția instrumentelor muzicale cunoaște o evoluție spectaculoasă încă de la mijlocul sec. XVI, fapt ce a determinat: dezvoltarea tehnicii interpretative instrumentale, cultivarea virtuozității instrumentale, apariția stilului concertant, apariția genurilor instrumentale: suita, sonata, fuga, preludiul etc.

- **Caracteristici:**

Melodica: - apariția și generalizarea sistemului tonal; tonalitatea devine criteriul de bază al organizării micro și macrostructurilor muzicale;

- apariția temei muzicale –bază a construcției melodice, ritmice și arhitectonice a lucrării muzicale;

- arcul melodic: apar arpegii și salturi până la 8-vă;

Ritmica: – apariția metrului clasic divizionar și a procedeelelor de prelucrare ritmică: repetare, secvențare, fragmentare, recurență, ornamentare ritmică, augmentare, diminuare, trecere de la binar la ternar.

Polifonia: imitativă sau liberă

Armonia: bazată pe sistemul tonal, uneori și modal

Forme: imitative, variaționale și improvizatorice.

Genurile instrumentale:

- cu formă strictă: suita, sonata, fuga, concertul;

- improvizatorice: preludiul, toccata, fantezia;

- polifonice: fuga, passacaglia, ciaccona;

- omofone: coralul

- concertante: concerto grosso, concertul solistic, aria instrumentală

Principalele genuri instrumentale:

Sonata: gen instrumental pentru instrumentele cu coarde (vioară, violă, laută), instrumentale melodice (flaut, corn) și basso continuo (claviatură); Tipuri: trio-sonata; sonata da camera (conținut laic); sonata da chiesa (conținut religios).

Suita: gen muzical alcătuit din mai multe dansuri (allemandă, courantă, sarabandă, gigă), contrastante ca mișcare și expresie, unitatea lucrării o dă tonalitatea comună - uneori suita e precedată de preludiu sau uvertură.

Concertul: -gen conceput ca un dialog între două grupe de instrumente: un grup cu rol solistic „concertino” și altul, mai numeros „tutti” (orchestra).

Fuga: piesă polifonică bazată pe expunerea imitativă la 2,3,4,5 voci, după un plan tonal-armonic al unui subiect. Are 3 secțiuni: expoziția - marele divertisment - concluzia, separate prin interludii. După numărul temelor (subiectelor) distingem f. dublă (2 subiecte), f. triplă (3 subiecte)

Genurile vocal- instrumentale:

- religioase - oratoriul, cantata, coralul, motetul, missa;

- laice: - opera, cantata laică.

• **Principalele genuri vocal-instrumentale religioase:**

Oratoriul: lucrare muzicală de mari proporții, cu caracter dramatic, pentru soliști, cor și orchestră.

Oratoriul are o temă, un subiect și personaje.

Cantata: structură mai redusă decât a oratoriului, caracter liric, epic sau dramatic, temă (religioasă sau laică, cu 1-2 soliști, grup vocal, ansamblu instrumental cameral, sau numai orgă, clavecin, continuo. Caracter *ocazional, festiv*; E cântată cu prilejul sărbătorilor religioase sau laice.

Missa vocal-instrumentală: structura asemănătoare oratoriului. Principalele părți ale missei: Kyrie eleison (Doamne miluiește), Gloria (Slavă), Credo (Crezul), Sanctus – Benedictus (Sfânt-Binecuvântat), Agnus Dei (Mielul Domnului).

Opera (drama cântată): gen de artă sincretică care apare la sfârșitul sec.XVI - încep. sec. XVII în cadrul ceneclului "Camerata florentină", având ca scop legătura intimă cuvânt-muzică. Recitativul, melodia solistică (aria), ansamblurile mici (duete, terțete) și corurile descriu acțiunea, agrementată cu divertismente dansante. De la primele pastorale, la constituirea operei ca gen se vor acumula experiențe care vor diversifica modul de comunicare: **opera seria** (serioasă) și **opera buffa** (comică).

Reprezentanți:

Claudio Monteverdi: revoluționează genul muzicii de *operă* ("Orfeu", "Încoronarea Popeei", "Întoarcerea lui Ulise").

Alessandro Scarlatti: a creat 115 opere, 500 cantate, madrigale, misse, concerte. A impus genul de **operă seria**, cu subiect mitologic sau istoric. Aria are structura A-B-A (Aria da capo), iar uvertura din 3 mișcări (repede-lent-repede) se va numi uvertură italiană.

Jean Baptiste Lully, creatorul uverturii franceze (lent-repede-lent), fondatorul operei clasice franceze. Încadrează baletul în operă. Creația de operă: "Teseu", "Armida", "Burghezul gentilom".

Jean Philipe Rameau: compozitor și clavecinist francez; a acordat mare importanță rolului orchestrei în spectacolul de operă și a creat tragedia lirică "Hippolyte și Aricie", "Dardanus", baleturile "Indiile Galante", "Anacreon", lucrări pentru clavecin (4 caiete).

Heinrich Schutz: prima operă germană mitologică ("Daphne");

Când opera seria decade, apare opera buffa: comedia dell'arte, cu eroi din viața cotidiană, luând atitudine împotriva moravurilor societății.

Giovanni Battista Pergolesi: creatorul operei buffa („La serva padrona”), a scris misse, oratorii („Stabat Mater”. În alte țări apare opera comique, beggar's opera (eng) și singspiel-ul (germ).

- **Apogeul stilului instrumental concertant:**

Antonio Vivaldi: compozitor italian, a contribuit la evoluția concertului instrumental către forma lui solistică. A creat 45 de opere și oratorii, peste 450 de concerte, 75 sonate.

Arcangelo Corelli: compozitor și violinist italian, întemeietor al școlii violonistice clasice: 12 concerti grossi, 48 sonate a tre, 12 sonate pentru vioară și continuo.

Georg F. Handel: a realizat **sinteza artei europene din epocă**, a compus 45 opere seria („Xerses”, „Rinaldo”, „Iulius Cesar”, „Almira”), 32 oratorii inspirate din Vechiul testament, („Messiah”, „Saul”), 18 concerti grossi, 2 suite („Muzica apelor”, „Focuri de artificii”), 12 concerte pentru orgă și orchestră, sonate, triouri.

Johann Sebastian Bach: compozitor și organist, supranumit *patriarhul armoniei*, desăvârșește genul: 3 oratorii (Paști, Crăciun, Înălțare), 4 pasiuni (patimi): după Matei și Ioan, „Magnificatul” și „Marea missă în si m”. Bach a realizat **sinteza cuceririlor muzicii de la Renastere până la Baroc**, a compus 5000 de opusuri în toate genurile muzicale (în afară de operă); **impune stilul omofon (tonal-armonic) în arta compoziției**. Bach a compus 249 cantate, sonate, concerte, fantezii, preludii, toccate, fugi, suite (pentru orgă, clavecin, vioară, viola da gamba, lăută, flaut).

4. OPERA ÎN SEC. AL XVIII-LEA.

• Opera seria și opera buffa. Conturarea formelor lirico-dramatice naționale (singspielul german, vodevilul și opera comică franceză, opera buffă italiană, opera engleză The Beggar's opera).

Alessandro Scarlatti: a creat 115 opere ("Mitridate", "Triumful dragostei"), a impus genul de operă seria, cu subiect mitologic sau istoric. Aria are structura A-B-A (Aria da capo), iar uvertura din 3 mișcări (repede-lent-repede) se va numi uvertură italiană.

Giovanni Paisiello - compozitor italian, a creat peste 100 opere ("Morărița").

Jean Baptiste Lully, creatorul uverturii franceze (lent-repede-lent), fondatorul operei clasice franceze ("Teseu", "Armida", "Alceste"), încadrează baletul în operă. Împreună cu Moliere, crează baletul-comedie ("Burghezul gentilom", "Amorul doctor").

Jean Philipe Rameau: compozitor și clavecinist francez a acordat mare importanță rolului orchestrei în spectacolul de operă și a creat tragedia lirică: "Hippolyte și Aricie", "Castor și Polux", "Dardanus"), baleturile "Indiile Galante", "Anacreon", "Pygmalion".

Heinrich Schutz: prima operă germană mitologică ("Daphne");

Când opera seria decade, apare opera buffa: comedia dell'arte, cu eroi din viața cotidiană, luând atitudine împotriva moravurilor societății.

Vodevilul, reprezintă un gen de teatru muzical precursor al operetei și operei comice, fiind la origini cântec satiric popular din Normandia.

Giovanni Battista Pergolesi: a impus definitiv **opera buffa** („La serva padrona”).

Singspielul s-a dezvoltat în **Germania**, ca gen muzical dramatic apropiat spiritului național, în care textul vorbit, cu caracter comic, alternează cu cântece și dansuri.

Johann Adam Hiller a fost cel mai renumit compozitor de singspieluri.

Ballad opera s-a dezvoltat în **Anglia**, fiind un tip de operă comică. **John Pepusch** a compus „The Beggar's Opera”. **John Blow** („Venus și Adonis”, **Henry Purcell** („Dido și Eneas”).

Christoph Willibard Gluck a compus opere în stil italian și francez și a realizat **reforma operei**:

- muzica subordonată textului, ideii, sentimentelor;
- uvertura este o sinteză a dramei muzicale;
- orchestrația ilustrează sensul cuvântului;
- exprimare simplă, directă a emoțiilor omenești;
- „dizolvă” drama în muzică, nu o ilustrează cu ajutorul muzicii.

Georg Fr. Handel: în creația de operă a adoptat stilul omofon și monodia acompaniată, aria are caracter descriptiv, conturând personaje, peisaje idilice; uvertura prezintă un stil pompos, de tip francez, apropiat de

tipul de operă-balet prin introducerea dansurilor (gavotte, bouree, menuet, siciliana etc.). A compus 45 opere seria ("Nero", "Xerxes", "Rinaldo", "Iulius Caesar", "Agripina", "Teseo", "Atlanta" etc.).

W.A.Mozart (1756-1791) a realizat o nouă sinteză a genului după Reforma lui Gluck, fiind autorul modelului de operă clasică: împletește factorul psihologic cu cel dramatic:

- "Rapirea din Serai"- singspiel,
- "Idomeneo" - opera seria,
- "Nunta lui Figaro" - opera buffa,
- "Don Giovanni" - drama giocoso,
- "Flautul fermecat" - singspiel.

5. CLASICISMUL MUZICAL

- Orientarea dominantă a gândirii artistice austro-germane în a doua jum. a secolul al XVIII -lea și începutul sec. al XIX- lea.
- Estetica clasicismului – trăsături generale.
- Genuri, forme și limbaj în creația compozitorilor clasici vienezi: J. Haydn, W.A. Mozart și Beethoven.

Estetica clasicismului: Stilul clasic este pregătit de *fiii lui J.S.Bach*, de reprezentanții Școlii de la Mannheim și de filosofia iluministă.

- clasicul cultivă perfecțiunea, prototipul, exemplarul prin: sobrietate, echilibru, simetrie, simplitate conciziunea limbajului;
- apariția bitematismului, simetria arhitectonică (celula, motivul, fraza, perioada)
- melodica: simplă, diatonică sau ușor cromatizată
- ritmica: echilibrată, cu pulsație egală
- dinamica și agogica: nuanțe progresive, contraste dinamice puternice cu efect dramatic.
- sistemele sonore: se desăvârșește armonia tonală.
- timbrul: se definește timbrul orchestrei simfonice.

Forme și genuri specifice:

Sonata clasică (tripartită, bitematică):

- Expoziție (Tema 1 – punte - Tema 2 –concluzie)
- Dezvoltare (Prelucrarea materialului tematic),
- Repriză (Tema 1 – Tema 2)
Coda concluzivă

Rondo: A-B-A-C-A-D-A

Liedul: tripartit (A-B-A),

bipartit (A-B),

tri-pentapartit (A-B-A-B-A)

Simfonia clasică: 4 părți: 1. Sonată

- Lied (temă cu variațiuni)
- Menuet (scherzo)
- Rondo

Concertul clasic: 3 părți: 1. tempo rapid (Allegro)

- tempo lent (Andante)
- tempo rapid (Presto);

Cvartetul clasic: 3 sau 4 părți, cu structura timbrală: vioara I, vioara II, viola, violoncel

Joseph Haydn (1732-1809)

- părintele cvartetului clasic,
- a definitivat simfonia clasică și sonata clasică;
- **a realizat sinteza între genurile vocal-instrumentale religioase ale Barocului și limbajul muzical clasic**, ilustrată în misse și oratorii; claritatea armoniei, arhitecturi sonore ample;

Creația: 104 simfonii, 84 cvartete, 35 concerte (pentru pian, vioară, violoncel, trompetă, orgă), 20 opere, 60 sonate pentru pian, 32 trio-uri cu pian, oratorii: "Creațiunea", "Anotimpurile", divertismente cu pian, uverturi, marșuri, misse.

W.A.Mozart (1756-1791):

pianist, violonist, compozitor austriac, **a dezvoltat genul concertant.**

Estetica mozartiană reprezintă esența esteticii clasice: transparența timbrală și armonică, simetria și echilibrul contrastelor, fiind expresia relațiilor rigoare-libertate, tradiție-noutate. Mozart este autorul modelului de operă clasică: împletește factorul psihologic cu cel dramatic.

Creația: 41 simfonii, 46 sonate vioară și pian, duete, triouri, 26 cvartete, cvintete, 7 concerte (vioară+orch.), 21 concerte (pian+orch.), **opere:** "Rapirea din Serai"-singspiel, "Idomeneo"-operă seria, "Nunta lui Figaro"-operă buffa, "Don Giovanni"- drama giocoso, "Flautul fermecat";

1 Requiem, 18 misse.

L.van Beethoven (1770-1827):

a realizat **sinteza clasicismului**, dezvoltând creator zestrea clasicilor, este considerat precursor al Romantismului. "A scos muzica din saloane".

Creația:

- pian: 32 sonate cu titluri programatice: "Patetica", "Sonata Lunii", "Appassionata",
- camerală: 10 sonate vioară și pian ("Kreutzer"), 5 sonate violoncel și pian, duete, trio-uri, cvintete, 17 cvartete de coarde (*Razumovski*);
- simfonică: 5 concerte pian ("Imperialul"), 1 concert vioară și orch., 9 simfonii, 11 uverturi ("Egmond", "Coriolan")
- vocală și vocal-instrumentală: lieduri, cantate, opera "*Fidelio*", oratoriul "*Iisus pe Muntele Măslinilor*" și "*Missa Solemnis*".

6. ROMANTISMUL MUZICAL

Principii estetice și de creație în romantism. Genuri, forme și limbaj în creația compozitorilor romantici. Culturi muzicale în epoca romantică.

Estetica romantismului

- spargerea echilibrului conținut-formă (raționalismului), în favoarea emoției, nostalgiei, melancoliei, subiectivismului.
- apariția programatismului (principiu componistic)
- interesul pentru artă și folclor,
- formele muzicale subliniază sentimente (dragoste, suferință, singurătate), sondarea sinelui.
- genuri muzicale noi: poemul simfonic, studiul, balada instrumentală, rapsodia, nocturna, valsul, mazurca, bagatela și impromptu-ul.

Elemente de limbaj înnoitoare:

- melodia: intens cromatizată, modulații la tonalități îndepărtate, tendința de asimetrie. Apare *leit-motivul* (la H. Berlioz) și *melodia infinită* (Wagner);
- armonia: cromatizată, înlănțuirea acordurilor disonante (7,9), modalismul;
- dinamica: de la *ppp* la *fff*, limbaj armonic cromatizat,
- orchestrația: amplificarea aparatului orchestral.

Franz Schubert

- compozitor austriac, părintele liedului modern, conceput ca o creație muzical - poetică: 664 piese în ciclurile: „Frumoasa morăriță”, „Călătorie de iarnă”, „Cântecul lebedei”, 15 opere, 9 simfonii (a VIII- a, „Neterminată”, în 2 părți), 15 cvartete, improptu-uri, cvintetul cu pian „Păstrăvul”, misse, muzică de scenă.

Felix Mendelsohn Bartholdy

- compozitor, pianist, organist și dirijor german. Creația: 48 miniaturi instrumentale programatice: „Cântece fără cuvinte”, celebrul concert vioară și orchestră, 2 concerte pian, triouri, cvartete, cvintete, 5 simfonii, uvertura „Visul unei nopți de vară”, oratoriile „Elias” și „Paulus”.

Robert Schumann:

- pianist, compozitor și critic muzical german, a compus pentru pian: 1 concert, piese pentru 4 mâini sau 2 pian, ciclurile de miniaturi pentru pian „*Album pentru tineret*”, „Carnavalul”, „Scene de copii”, „Kreisleriana”, „Dansurile Ligii Davidienilor”, 4 simfonii („Primăvara”, „Renana”), 270 *lieduri*, în cele două cicluri: „Dragoste de poet”, „Dragoste și viață de femeie”, uverturile „Faust” și „Manfred”, opera „Genoveva”, sonate pentru pian/ vioară și pian.

Friederic Chopin:

- strălucit pianist și compozitor, întemeietorul școlii naționale poloneze.

Stilul: piese programatice, alternanțe dinamice, ornamente fluide, transparență.

Creația: exclusiv pianistică: 10 valsuri, mazurci, poloneze, nocturne, balade, preludii, 2 caiete cu studii, 2 concerte – pian, 3 sonate.

Hector Berlioz:

- compozitor francez, lansează *tehnica leit-motivului* sau a *temei ciclice (ideea fixă)*; creează genuri hibride, sinteze între: oratoriu, simfonie, operă, poem simfonic, concert; are inovații timbrale și în domeniul regiei spectacolului muzical.

Creația: 4 simfonii programatice: ("Simfonia fantastică", simfonia cu violă solo "Harold în Italia", simfonia dramatică "Romeo și Julieta", simfonia "funerară și triumfală", 4 opere ("Troienii"), 1 Requiem, 1 tratat orchestrație.

Franz Liszt

– pianist și compozitor maghiar, părintele poemului simfonic (12 creații de gen).

Stilul componistic: lărgirea tonalității, lărgirea gamei dinamice și timbrale; dezvoltă *tehnica "leit-motivului"*, creează *melodia infinită*; prin cromatizarea structurilor melodice, creația lui va determina apariția impresionismului și a expresionismului.

Creația: 2 concerte pentru pian, 19 rapsodii ungare, 2 simfonii programatice ("Faust", "Dante"), 12 poeme simfonice ("Tasso", "Orfeu", "Prometeu", "Mazeppa", "Hungaria"), studii după Paganini, ciclul de miniaturi- pian "Ani de pelerinaj".

Niccolo Paganini:

- violinist și compozitor Italian, **revoluționează tehnica viorii** extinzând posibilitățile expresive: alternarea registrelor opuse, libertatea brațului, extensii în tempo rapid, utilizarea sunetelor armonice, șiruri rapide de pizzicato cu ambele mâini.

Creația: 24 de capricii pentru vioară, 4 concerte pentru vioară și orchestră, variațiuni, sonate, cvartete.

OPERA ROMANTICĂ- sec.XIX:

Gioachino Rossini: compozitor Italian, reprezentant al **bel-cantoului**, a compus operele: "Scara de mătase", "Tancred", "Italianca în Alger", "Bărbierul din Sevilla", "Othello", "Cenușăreasa", "Coțofana hoată" etc.

Giacomo Puccini: compozitor Italian, reprezentant al **curentului verist**, a compus operele: "Boema", "Tosca", "Turandot", "Manon Lescaut", "Mantaua", "Sora Angelica".

Vincenzo Bellini: opere: "Somnambula", "Norma", "Puritani".

Pietro Mascagni: compozitor și dirijor italian, **creator al Verismului**. A compus 14 opere: "Cavaleria rusticana", "Neron", "Iris", "Măștile".

Gaetano Donizetti: compozitor Italian, a compus 51 de opere: "Elixirul dragostei", "Lucia di Lammermoor", "Fiica regimentului", "Don Pasquale".

Giuseppe Verdi: -accente patriotice, melodia bazată pe cântecul popular italian, pune muzica în slujba idealurilor umane, corul este personaj al operei, desfășurarea scenică este parte integrantă din spectacol.

Creația: "Nabucco", "Ernani", "Rigoletto", "Traviata", "Trubadurul", "Aida", "Othello", "Lombarzii", "Bal mascat", "Forța destinului", "Don Carlos".

Richard Wagner: pianist, compozitor, dirijor, dramaturg, arhitect, filosof german-artist complex, autorul propriilor librete. A **simfonizat drama muzicală**, utilizează **tema-simbol (leit-motivul)**, creează **melodia infinită** alcătuită din **leit-motive muzicale** prin care sugerează personaje, gânduri, locuri, caractere etc.; utilizează **tonalitatea lărgită**, în care **cromatismul este exacerbat**.

Drama muzicală devine o sinteză între poezie, teatru, muzică și gest; muzica devine acțiune. A amplificat aparatul orchestrei simfonice cu instrumente de suflat și de percuție.

Creația: operele: "Rienzi", "Zânele", "Olandezul zburător", "Tannhauser", "Lohengrin", "Tristan și Isolda", tetralogia „Inelul nibelungului”(cu operele: "Walkyria", "Aurul Rinului", "Siegfried", "Amurgul zeilor"), "Maeștrii cântăreți din Nuremberg", "Parsifal".

7. CULTURI MUZICALE ÎN SEC. XIX - Școlile naționale (franceză, germană, italiană, engleză, rusă, cehă, poloneză, română, ungară, spaniolă etc.)

Școlile de cultură națională au apărut ca urmare a apariției noilor state independente create după 1800, a noțiunii de specific național, a nașterii conștiinței naționale și a sentimentului de patriotism. Sintagma de specific național include: folclorul (cultura populară, anonimă, sătească sau urbană), istoria națională, natura, cultura națională (literatura, artele culte), limba națională, costume specifice, arhitectură. În școlile naționale din sec. XIX, specificul național este creat în special de elemente extramuzicale: teme din istorie, natură, literatura națională;

- ambianță specifică - costume, decoruri.

Limbajul muzical a Școlilor naționale din sec. XIX:

- melodică, ritmică și culoare (timbru) de inspirație populară,
- genuri de influență populară sau religioasă (psalmodii ortodoxe, romanțe, dansuri populare),
- mesaj estetic specific, exprimat prin programatism.

Trăsături de limbaj european:

- dinamică, agogică, tehnică instrumentală;
- forme muzicale romantice sau neoclasiche;
- genuri: sonată, concert, simfonie, operă, balet.

Genuri muzicale predilecte pentru școlile naționale:

- instrumentale: rapsodia, capriciul, uvertura, suita, poemul simfonic, dansul
- vocal-instrumentale: romanța, liturghia ortodoxă, opera (istorică, basm).

CULTURA NAȚIONALĂ GERMANĂ

Carl Maria von Weber - compozitor, pianist și dirijor german, creator al operei romantice germane. Creația: opere: "Abu Hassan", "Freischütz", "Euriante", "Oberon", 7 cantate, 3 misse, 2 simfonii, 4 concerte (2-pian, 2-clarinet), 4 sonate-pian.

CULTURA NAȚIONALĂ RUSĂ

Mihail Ivanovici Glinka – fondatorul școlii componistice ruse. Creația: operele "Ivan Susanin", "Ruslan și Ludmila", uverturile "Jota Aragoneză" și "O noapte la Madrid", fantezia simfonică "Kamarinskaia".

"Grupul celor 5":

Alexandr Borodin – a creat poemul simfonic "În stepele Asiei Centrale", opera "Cneazul Igor",

Cezar Cui – compozitor și critic muzical rus, a compus 10 opere, 4 suite simfonice, 4 cvartete de coarde.

Mili Balakirev – conducător al "Grupului celor 5", în creația sa a prelucrat temele populare: 2 uverturi, 2 simfonii, poemele simfonice "Rusia" și "Tamara", Fantezia pentru pian "Islamei".

Modest Petrovici Musorgski - a compus perele: "Boris Godunov", "Hovanscina", "Târgul

de la Sorocinsk”, suita pentru pian ”Tablouri dintr-o expoziție”, poemul simfonic ”O noapte pe muntele pleșuv”, cicluri de melodii pentru voce și pian.

Nikolai Rimski-Korsakov – a compus 15 opere: ”Sadko”, ”Fata de zăpadă”, ”Cocoșul de aur”, 2 simfonii, ”Uvertura pe trei teme ruse”, ”Capriciul Spaniol”, ”Șeherezada”, 2 culegeri de cântece Populare, ”Tratat de armonie”, ”Principii de orchestrație” -tratat de orchestrație

Piotr Ilici Ceaikovski: a realizat sinteza primei școli naționale ruse (sec. XIX), a compus:10 opere: ”Dama de pică”, ”Evghenii Oneghin”, balete:”Lacul lebedelor”, ”Frumoasa din pădurea adormită”, ”Spărgătorul de nuci”, uverturile: ”Romeo și Julieta” și ”1812”, fantezia simfonică ”Francesca da Rimini”, 7 simfonii (”a VI-a ”Patetica”, ”Manfred”), 3 concerte - pian și orchestră, 1 concert - vioară și orchestră.

CULTURA NAȚIONALĂ POLONEZĂ

Frederic Chopin – întemeietorul școlii naționale poloneze. Stilul: piese programatice, alternanțe dinamice, ornamente fluide, transparență.

Creția: exclusiv pianistică: 10 valsuri, mazurci, poloneze, nocturne, balade, preludii, 2 caiete cu studii, 2 concerte – pian, 3 sonate, bagatele etc.

Henryk Wieniawski – violonist și compozitor polonez, autor a 2 concerte pentru vioară și orchestră și a numeroase pise pentru vioară.

CULTURA NAȚIONALĂ UNGARĂ

Franz Liszt – pianist și compozitor maghiar, părintele poemului simfonic (12). Stilul componistic: lărgirea tonalității, lărgirea gamei dinamice și timbrale; dezvoltă tehnica leit-motivului muzical (care sugerează personaje, stări sufletești, locuri, gânduri), creează ”melodia infinită”; cromatizarea structurilor melodice, creația lui va determina apariția impresionismului și a expresionismului.

Creția: 2 concerte pentru pian, 19 rapsodii ungare, 2 simfonii programatice (”Faust”, ”Dante”), 12 poeme simfonice (”Tasso”, ”Orpheu”, ”Prometeu”, ”Mazepa”, ”Hungaria”), studii după Paganini, ciclul de miniaturi-pian ”Ani de pelerinaj”.

CULTURA NAȚIONALĂ CEHĂ

Antonin Dvorak – a compus opere cu un puternic caracter național, inspirată din folclor, 9 simfonii (a IX-a, ”Din lumea nouă”), opera ”Rusalka”, Recviem, Stabat mater, Te Deum”, poeme simfonice, piese instrumentale, lieduri.

CULTURA NAȚIONALĂ NORVEGIANĂ

Edvard Grieg –pianist, dirijor, compozitor, s-a inspirat din folclorul național.

Creția: Concertul în la minor pian și orchestră, 4 dansuri simfonice, muzică de scenă: ”Peer Gynt” (după Ibsen), 10 caiete ”Piese lirice pentru pian”.

7. ORIENTĂRI ESTETICE ȘI STILISTICE ÎN MUZICA EUROPEANĂ LA PRAGUL DINTRE SEC. XIX ȘI XX.

Impresionismul, expresionismul, neoclasicismul, neoromantismul etc.

IMPRESIONISMUL: mișcare artistică, manifestată la început în pictură (Monet, Degas, Renoir, Cezanne), apoi în muzică, în literatură (simbolism) în Franța și marchează desprinderea artei moderne de academismul tradițional.

Claude Debussy a cultivat muzica de atmosferă și culoare timbrală, apelând la un programatism care evocă, nu descrie:

- fixează cu ajutorul sunetelor impresii vizuale;
- sistem modal pentatonic, iar apoi *gama hexatonală*
- melodică de tip arioso,
- ritmică rubato, subordonată melodicii și textului literar;
- dinamică fără treceri bruște, bogăție timbrală (vocile folosite cu vocalize, în cadrul orchestrei);
- polifonie liniară, heterofonie;
- forme libere și genuri improvizatorice.

Creația: opera "Pelleas și Melisande", pentru pian: "Suita bergamască", "Imagini", "Stampe", 2 volume de preludii, 2 volume de studii, suita "Colțul copiilor", suita pentru 2 pianuri "În alb și negru", 3 schițe simfonice "Marea", 4 sonate pentru vioară și pian.

Maurice Ravel: compozitor și pianist francez, mare orchestrator, a scris operele "Ora spaniolă", "Copilul și vrăjitoriile", balet ("Valsul", "Bolero"), muzică vocal-simfonică ("Șeherezada"), muzică simfonică ("Rapsodia spaniolă"), 2 concerte pentru pian.

EXPRESIONISMUL: curent artistic apărut în Germania, care pune accent pe intensitatea expresiei, exprimarea spontană a trăirilor interioare (spaimă, durere, uimire, exacerbare a sentimentelor), cu accent pe subiectivitate, pe irațional. În muzică, expresia sonoră prezintă tensiune, disonanță, șoc, angoasă, provocând emoții puternice până la stress și oroare.

A doua școală vieneză: Arnold Schomberg, Anton Webern și Alban Berg au aplicat sistemul de reguli și principii de organizare sonoră având ca unitate de bază seria de sunete și intervale. Ulterior, serialismul s-a aplicat și la ritmică, dinamică, moduri, timbru. Serialismul a evoluat în mai multe faze:

- serialismul dodecafonic, formularea principiilor teoretice;
- aplicare liberă în practica componistică;
- melodia culorilor, serialismul integrat, economia de mijloace;
- sinteze seriale modale;
- microtonia, muzica electronică, matematizată și computerizată.

Arnold Schomberg: “Noapte transfigurată” - sextet de coarde (2 viori, 2 viole, 2 violoncele), 5 piese pentru pian, poemul simfonic “Pelleas și Melisande”, “Pierrot Lunaire”, (soprană și orchestră), oratoriul “Supraviețuitorul din Varșovia”, opera “Moise și Aaron”.

Anton Webern: Passacaglia în re minor, 5 canoane pe texte latine (soprană, 2 clarinete), concertul pentru 9 instrumente, 2 cantate, 1 simfonie, cvartetul cu saxofon.

Alban Berg: lieduri, opera “Wozzeck”, opera “Lulu”, Suita lirică, concertul pentru coarde, concertul pentru vioară, 1 cvartet de coarde, 3 piese pentru orchestră.

NEOCLASICISMUL – sec.XX:

- tendința compozitorilor de a se întoarce la stilul, formele și genurile clasice, baroce, renascentiste, antice sau medievale, utilizând o armonie modernă (atonalism), un contrapunct de tip liniar și politonal, fiind tentați de sinteze (limbaj, estetice, expresive).

Ottorino Respighi - compozitor italian: “Trilogia romană”- ciclu de poeme simfonice de orientare romanică târzie (“Fântânile Romei”, “Pinii din Roma”, “Serbări” romane”), “Suitele de arii și dansuri vechi” (inspirate de muzica Renașterii), “Concertul gregorian pentru vioară și orchestră”.

Max Reger: compozitor german, a compus pentru orgă piese de cameră, celebrele “Variațiuni și fuga pe o temă de Mozart”.

Paul Hindemith - compozitor german: simfonia “Pittsburg”, opere: “Cardillac”, “Mathis pictorul”.

Carl Orff: compozitor german celebru datorită cantatei scenice “Carmina burana”, cu texte și cântece profane din Evul Mediu târziu(sec.XIII).

Francis Poulenc - balet, opere “Vocea umană” cantate, lucrări religioase, lieduri, concerte etc

ROMANTISMUL TÂRZIU – estetică bazată pe contrast, asimetrie, diversitate, programatism, sincretism, tonalitate lărgită, cu o deschidere către alte curente contemporane, compatibile cu limbajul romantic (neoclasicismul, folclorismul, verismul, impresionismul, chiar expresionismul).

Anton Bruckner - compozitor austriac, creația sa se distinge prin monumentalitate și măiestrie contrapunctică, simfonism filozofic (9 simfonii, Recviem, Magnificat, Missa solemnă, Te Deum).

Gustav Mahler –compozitor și dirijor austriac, a creat un programatism simfonic (10 simfonii), “Cântecul pământului”- pentru tenor, contralto și orchestră, a scris 2 cicluri de lieduri (“Cântecele copiilor morți”, “Cântecele calfei pribege”).

8. CULTURI MUZICALE ÎN SEC. XX (franceză, germană, italiană, engleză, rusă, cehă, poloneză, română, ungară, spaniolă etc.).

➤ CULTURA MODERNĂ FRANCEZĂ

Claude Debussy

- a cultivat muzica de atmosferă și culoare timbrală, apelând la un programatism care evocă, nu descrie.

Creația: operă "Pelleas și Melisande", pentru pian: "Suita bergamască", "Imagini", "Stampe", 2 volume de preludii, 2 volume de studii, suita "Colțul copiilor", suita pentru 2 pianе "În alb și negru", 3 schițe simfonice "Marea", 4 sonate pentru vioară și pian.

Maurice Ravel:

- compozitor și pianist francez, mare orchestrator, a scris opera ("Ora spaniolă", "Copilul și vrăjitoriile"), baletе ("Valsul", "Bolero"), muzică vocal-simfonică ("Șeherezada"), muzică simfonică ("Rapsodia spaniolă", 2 concerte pentru pian).

Eric Satie:

pian: estetică "minimală", bazată pe juxtapunerea unor acorduri simple, înlănțuite în manieră statică antifuncțională ("Piese reci", "Preludii flasce", "Embrioane uscate", drama simfonică "Socrate", baletul "Parade").

Paul Dukas, unul dintre formatorii noii generații.

- Creația:** - operă: "Arianne și Barbe-Bleue",
- poemul simfonic "Ucenicul vrăjitor".

Arthur Honegger a scris oratorii ("Regele David", "Ioana d'Arc pe rug"), opere („Antigona”),
piese Simfonice („Pacific 231", "Rugby"), 5 simfonii.

Francis Poulenc: opere („Dialogul carmelitelor", „Vocea umană").

Piere Boulez: sinteză între limbajul „Noii școli Vieneze" și limbajul compozitorilor Stravinski și Messiaen.

Creația: "Structuri", pentru 2 pianе, „Polifonie" pentru 17 instrumente.

Olivier Messiaen: utilizează moduri cu transpoziție limitată, ritmurile cu valori adăugate, ritmurile simetrice. Creația: simfonia „Turangalîla", lucrare cu influențe extrem-orientale.

➤ CULTURA MODERNĂ AUSTRO-GERMANĂ

A doua școală vieneză: Arnold Schomberg, Anton Webern și Alban Berg, reprezentanții curentului expressionist (accent pe intensitatea expresiei, exprimarea spontană a trăirilor interioare), au aplicat sistemul de reguli și principii de organizare sonoră având ca unitate de bază

seria de sunete și intervale. Ulterior, serialismul s-a aplicat și la ritmică, dinamică, moduri, timbru, în mai multe faze:

- I. serialismul dodecafonic, formularea principiilor teoretice;
- II. aplicare liberă în practica componistică;
- III. melodia culorilor, serialismul integrat, economia de mijloace;
- IV. sinteze seriale modale;
- V. microtonia, muzica electronică, matematizată și computerizată.

Arnold Schomberg: "Noapte transfigurată"-sextet de coarde (2 viori, 2 viole, 2 violoncele), 5 piese pentru pian, poemul simfonic "Pelleas și Melisande", "Pierrot Lunaire", (soprană și orchestră), oratoriul "Supraviețuitorul din Varșovia", opera "Moise și Aaron".

Anton Webern: Passacaglia în re minor, 5 canoane pe texte latine (soprană, 2 clarinete), concertul pentru 9 instrumente, 2 cantate, 1 simfonie, cvartetul cu saxofon.

Alban Berg: lieduri, opera "Wozzeck", opera "Lulu", Suita lirică, concertul pentru coarde, concertul pentru vioară, 1 cvartet de coarde, 3 piese pentru orchestră.

Richard Strauss –reprezentant al muzicii cu program

Creația: poeme simfonice ("Don Juan", "Don Quijote", "Till Eulenspiegel", "Așa grăit-a Zarathustra", "O viață de erou"), "Simfonia Alpilor, Simfonia Domestica", 14 opere ("Salomeea", "Elektra", "Trandafirul rozelor"), balete ("Legenda lui Iosif", "Frișca"), concert pentru corn.

Paul Hindemith - compozitor german: simfonia "Pittsburg", opere: "Cardillac", "Mathis pictorul".

Carl Orff: compozitor german celebru datorită cantatei scenice "Carmina burana", cu texte și cântece profane din Evul Mediu târziu (sec.XIII).

➤ CULTURA MODERNĂ ITALIANĂ

Giacomo Puccini: compozitor italian, reprezentant al curentului verist, a compus operele:

"Boema", "Tosca", "Turandot", "Manon Lescaut", "Mantaua", "Sora Angelica"

Pietro Mascagni: compozitor și dirijor italian, creator al Verismului. A compus 14 opere:

"Cavaleria rustică", "Neron", "Iris", "Măștile".

Ottorino Respighi -compozitor italian: "Trilogia romană"- ciclu de poeme simfonice de orientare romanică târzie ("Fântânile Romei", "Pinii din Roma", "Serbări" romane"), "Suitele de arii și dansuri vechi" (inspirate de muzica Renașterii), "Concertul gregorian pentru vioară și orchestră".

➤ CULTURA MODERNĂ RUSĂ

Alexandr Skriabin–stil componistic: clasicizarea tradițiilor muzicii ruse. A scris 9 simfonii, 19 poeme („Poemul extazului”, „Poemul focului”), 10 sonate, 90 preludii.

Serghei Rachmaninov, pianist și compozitor.

Creația: studii, preludii, 3 concerte, „Rapsodia pe o temă de Paganini” pentru pian și orchestră.

Igor Stavinski- creația: balet („Pasărea foc”, „Petrușka”, „Ritualul primăverii”, „Vulpea”, „Orfeu”, „Pulcinella”), opera-pantomimă „Povestea soldatului”, „Simfonia psalmilor”, oratoriul „Oedipus Rex”.

Dimitri Șostakovici – 15 simfonii, opera („Nasul”, „Lady Macbeth”, oratoriul „Cântarea pădurilor”, 2 concerte pentru pian, 1 concert-violă, 2 concerte violoncel.

Serghei Prokofiev - creația: operă („Dragostea celor trei portocale”, „Logodnă la mănăstire”, „Război și pace”, balet („Romeo și Julieta”, „Cenușăreasa”, „Floarea de piatră”), 7 simfonii, 9 concerte (2 pian, 2 vioară, 2 cello), basmul muzical „Petrică și lupul”.

Aram Hacıaturian – creația: simfonia „cu clopote”, balet („Fericirea”, „Gayaneh”, „Spartacus”), concert pentru vioară și orchestră.

CULTURA MODERNĂ SPANIOLĂ

Felipe Pederell: fondatorul școlii spaniole moderne, a scris opera („Ouasimodo”), poeme („Cântecul muntelui”, „Invocație către noapte”).

Isaac Albenitz – opere („Pepilla Jimenez”), muzică simfonică („Catalonia”), „Suita spaniolă”, lucrarea pentru pian „Iberia”, concertul pentru pian în tehnica flamenco („Asturias”).

Manuel De Falla: opere: „Viață scurtă”, „Păpușile Meșterului Pedro”, balet: „Amorul vrăjitor”, concertul „Nopti în grădinile Spaniei”.

CULTURA MODERNĂ UNGARĂ

Bela Bartok: elaborează un sistem solar melodic-matematic cu componente gravitând în jurul unor nuclee sonore pe care-l aplică organizării melodice, armonice, micro și macrostructurilor muzicale.

Creația: opera „Barbă Albastră”, baletul „Prințul cioplit din lemn”, pantomima „Mandarinul miraculos”, „Cantata Profană”, volumul „Microcosmos”-pian.

Zoltan Kodaly – operă („Hary Janos”), muzică simfonică „Dansuri de pe Mureș”, „Dansuri din Galantha”.

CULTURA MODERNĂ ROMÂNEASCĂ

Sec.XX: începe etapa modernă de consolidare a școlii românești de compoziție, sub impulsul ideilor creatoare ale lui Enescu: cercetarea valorilor de esență ale folclorului, a structurii intime a acestuia și contactului cu limbajul muzical universal. Vasta activitate patriotică, cetățenească a compozitorilor a avut drept fundament contopirea cu sentimentele publicului.

Orientări stilistice:

- influența neoclasică, în sinteză cu elementele folclorice sau bizantine, orientări impresioniste și

expresioniste în sinteză cu elementele folclorice, orientări multiple în sinteză cu elementele folclorice.

George Enescu a realizat sinteze între național-universal, orient-occident, arta populară

-arta profesionistă; a urmărit contopirea tradițiilor românească, austro-germană și franceză; melodist de excepție (modal diatonic, cromatic, enarmonic, cu microintervale, cu teme ciclice, utilizează tehnica leit-motivului), polifonist complex (polifonie lineară ne-imitativă), creație sintetizatoare prin: lărgirea gândirii tonal-modale, emanciparea cromatismului, încadrarea ritmului liber (rubato), acorduri "aglomerate", orchestrație de tip impresionistă;

Creația: "Poema română", Rapsodiile române nr.1 și nr. 2; 3 suite pentru orchestră (3-Săteasca)

3 suite pentru vioară și pian ("Impresii din copilărie"), Sonata nr. 3 pentru pian și vioară "în caracter popular românesc", Simfonia concertantă pentru violoncel și orchestră, Simfonia de cameră pentru 12 instrumente soliste, 5 simfonii (2 neterminate) opera „Oedip”, poemul simfonic „Vox maris”, „Octuorul”, „Dixtuorul”, uvertura de concert pe teme "în caracter popular românesc", „Preludiul la unison” din Suita I pentru orchestră, cvartete.

Mihail Jora –creatorul liedului modern, sinteză (impresionism – expresionism - folclor), a creat peste 100 lieduri, este creatorul baletului românesc: "La piață" (caricatura, ironia), "Când strugurii se coc", "Curtea veche", "Întoarcerea în adâncuri" (expresia fantasticului și tragicului), suita "Priveliști moldovenești".

D.G.Khiriac a editat numeroase culegeri de piese corale ("Liturgia psaltică", "Coruri populare românești armonizate pentru cor mixt"), muzică vocală ("15 cântece populare românești").

Ion Vidu a creat piesele "Ana Lugojana", "Răsunetul Ardealului", "Răsunet de la Crișana", "Negruța".

Sabin Drăgoi s-a distins prin transfigurarea folclorului și a scris operele: "Năpasta", "Constantin Brâncoveanu", "Horia", "Păcală", "Divertismentul rustic" și concertul pentru pian și orchestră.

Paul Constantinescu a creat muzică de operă ("O noapte furtunoasă"), de balet ("Nunta în Carpați", piese corale ("Miorița", "4 madrigale" pe versuri de M. Eminescu), Oratoriul bizantin de Paști "Patimile și învierea Domnului", Oratoriul bizantin de Crăciun "Nașterea Domnului".

Marțian Negrea a scris lucrări vocal-simfonice ("Recviem", "Oratoriul Patriei"), simfonice ("Fantezie simfonică", "Povești din Grui"), muzică de film ("Prin munții Apuseni") și piese corale ("Doină și Dans din Oaș").

Dimitrie Cuclin a compus 18 simfonii, opera "Traian și Dochia", 10 suite pentru vioară, piese corale ("Semănătorii", "Rodica", 4 liturghii).

Sigismund Toduță: balada-oratoriu "Miorița", opera-oratoriu „Meșterul Manole”, "Divertisment pentru orchestră de coarde", 4 concerte pentru orchestră de coarde, 5 simfonii, 3 concerte pentru instrumente de suflat, sonate, suite, preludii, lieduri, passacaglia.

9. TENDINȚE ÎN MUZICA CONTEMPORANĂ

Bruitismul: artă a zgomotelor în care se utilizează surse naturale, autorii caută să exalte plăcerea acustică rezultată din combinațiile acestora ineditul sonorităților ce evocau ambianța citadină. Bruitismul a premers apariției bandei magnetice, încercărilor de muzică concretă.

Muzica concretă: muzica realizată pe baza unui complex de sunete, incluzând atât sunete muzicale cât și zgomote, care în această concepție devin obiecte sonore. Fiecare obiect sonor este obținut prin înregistrări, în care sunetul este prelucrat mecanic prin schimbarea vitezei de turație a benzii magnetice, prin reverberații, prin ecou, prin stereofonie.

Pierre Schaeffer, creatorul lucrărilor "Studiu pentru tigăi", "Simfonie pentru un om singur", a inventat muzica concretă alături de grupul de colaboratori: Edgar Varese, O. Messiaen, Pierre Henry, Pierre Boulez.

Muzica electronică - este muzica creată cu ajutorul generatoarelor de sunete electronice, o muzică înregistrată în care compozitorul este atât creatorul cât și interpretul lucrărilor sale. Apariția sintetizatorului a sistematizat producerea automată a sunetelor.

K. Stockhausen – a elaborat lucrarea de muzică electronică "Glasul tinereții". Unul dintre compozitorii reprezentativi în privința sintezei dintre matematică și muzică, dintre gândirea în timp și gândirea în spațiu (arhitectură), este **Iannis Xenakis**.

John Cage, compozitor american, este adeptul introducerii tehnologiei electroacustice în procesul creator. A scris muzică pentru bandă magnetică și pentru pian preparat ("Muzică pentru un balet acvatic", "Șapte Haicu", "Muzică dublă").

Muzica ambientală: tip de muzică ce înglobează stiluri multiple, între care jazz, muzică electronică, de avangardă, rock, muzică cultă, reggae, limbaje tradiționale, chiar bruitism. Compozitorii **Eric Satie**, **Edgar Varese** și **John Cage** pot fi considerați precursori ai muzicii ambientale.

